

Kitsune no Yomeiri - A róka esküvő

Egy olyan napon, amikor ragyogóan süt a nap és esik az eső, a bölcs szülők azt tanácsolják a gyermekeiknek, hogy a házban játsszanak. Nem azért, mert aggódnak, hogy megfáznak. Nem, valami sokkal titokzatosabb dologról van szó. Az ilyen napokon ugyanis a *kitsune*-k, Japán varázslatos rókái tartják esküvői felvonulásukat.

Az *Ibaraki* prefektúra *Sakurai* városától a *Nara* prefektúra *Kashihara* városáig, a *Kitsune no Yomeiri* történetei egész Japánban megjelennek - egyetlen kivétellel, *Hokkaido* északi szigetén. A legtöbb történet hasonló mintát követ, csak kisebb eltérésekkel. Két jelenséget emlegetnek *Kitsune no Yomeiri* néven - a napzápornak nevezett bizarr időjárást, amikor fényes nappal esik az eső; és a *kitsune-bi* (狐火) nevű rókatűz vonulását, amely késő éjjel kanyarog a hegyekben.

Mit jelent a Kitsune no Yomeiri?

A *Kitsune no Yomeiri* ezen *kanji*-k összetevői: 狐の (*kitsune no*; róka) és a 嫁入り (*Yomeiri*; esküvő) Szó szerinti fordításban a *yomeiri* azt jelenti, hogy "fogadni a menyasszonyt", mivel a szokás szerint a vőlegény családja fogadja a menyasszonyt az esküvő napján, mint családjuk rendes tagját. A középső *Showa*-korszakig a *Kitsune no Yomeiri Gyoretsu* (狐の嫁入り行列; A Róka esküvő menyasszonyi menet) volt elterjedtebb. De a legtöbben a modern korban nem ejtik ki a *Gyoretsu*-t. Valószínűleg, csak ellustultak a kiejtésben.

Bár a *Kitsune no Yomeiri* a legelterjedtebb kifejezés, ugyanennek a jelenségnek vannak regionális változatai is. *Saitama* és *Ishikawa* prefektúrákban: *Kitsune no Yomitori* (狐の嫁取り; A róka menyasszony elvétele) néven ismert. *Shizuokában*: *Kitsune no Shugen* (狐の祝言; A róka esküvői ünnepe) néven tartják számon.

Tokushimában a *Kitsune no Yomeiri* egy kevésbé vidám alkalom. *Kitsune no Soshiki*-nek (狐の葬儀; Róka temetés) nevezték el, és egy ilyet látni a halál előjelének tartják.

A Rókatűz lámpás felvonulás

A *Kitsune no Yomeiri* régóta része a japán folklórnak, bár az *Edo*-korszakban az *Inari* róka-kultusz felemelkedésével nagyobb jelentőségre tett szert és kulturálisan is átjárta a Japánt. A *Kitsune no Yomeiri* leírása az *Echigo Naruse* (越後名寄; *Echigo* enciklopédiája) című, a *Horeki* időszakban (1751-1764) megjelent könyvből származik.

"Sötét és csendes éjszakákon, titkos helyeken lámpások vagy fáklyák sorait lehet látni, amelyek egy sorban, egy töretlen, több mint két mérföld hosszú láncban húzódnak. Leggyakrabban Kanbara megyében lehet látni, és azt mondják, hogy ilyen éjszakákon a fiatal rókák követelik a párjukat."

Az esti fények felvonulása az esküvőkhöz társult, mivel az akkori japán esküvői szertartásokat tükrözte. A *Muromachi* korszakban (1392-1573) kialakult hagyományok alapján az esküvőket éjszaka tartották, és a menyasszonyt lámpás felvonulás kísérte át új otthonába. Ez a szertartástípus - az úgynevezett *Konrei Gyoretsu* (婚礼行列; esküvői menet) - egészen a *Showa*-korszak közepéig tartott, amikor a nyugati esküvői szertartások felváltották a hagyományos japán szertartásokat.

A *Kitsune no Yomeiri* legendái összeolvadtak a *kitsune* mágiáról és megbabonázásról szóló már meglévő történetekkel.

Azok az emberek, akik megpróbálták követni ezeket a rókatűz lámpásmeneteket, azt tapasztalták, hogy azok eltűntek, amint a közelükbe értek - bár ritkán előfordult, hogy a szertartás nyomait megtalálták. A *Saitama* prefektúrában található *Shunjitsu* szentély állítólag a rókaesküvők kedvelt helyszíne volt. Valahányszor egy *Kitsune no Yomeiri* bevilágította az éjszakát, a szentélyhez vezető hegyi út másnapra rókaürülékkel volt tele.

A *Kitsune no Yomeiri* történetei még az *Edo*-korszakban is folytatódtak. *Toshima* faluban több egymást követő éjszakán is látták a *Kitsune no Yomeiri*-t, ami végül *Toshima* hét misztériumának egyikévé vált. A *Niigata* prefektúrában található *Kirin* hegy tele van rókákkal, és a *Kitsune no Yomeiri* állítólag gyakori jelenség volt. Mind *Niigata*, mind *Nara* prefektúrában a *Kitsune no Yomeiri*-ről azt gondolták, hogy jó ómen a betakarítás szempontjából: minél több lámpást látnak, annál gyümölcsözőbb a termés. Egy olyan év, amelyben nem volt rókaesküvő, az emberek rettegetek a közelgő éhínségtől.

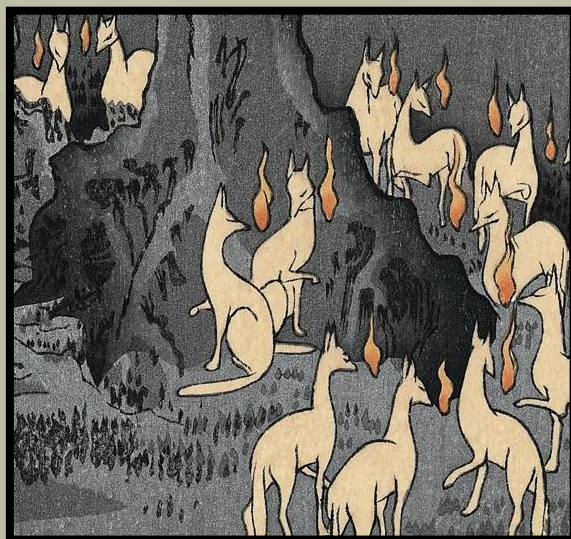
A *Gifu* prefektúra rókái nem elégedtek meg csupán a lámpásokkal. A rókatűzmenetet recsegés és lángoló bambusz hangja kísérte, bár másnap megvizsgálva az erdők érintetlennek tűntek.

Tudományos magyarázat a Kitsune-bi-re

A lámpafényes felvonulás nem csak Japánban elterjedt jelenség, hanem világszerte. A japán *kitsune-bi* abban különbözik a nyugati legendákban szereplő rókatűztől, hogy egy foszforeszkáló gombától származhat. Inkább a *Will-o'-the-wisp*hez hasonlít, amelyet *ignis fatuus* vagy "bolondtűz" néven is ismerhetünk.

A legelterjedtebb magyarázat szerint ezek a tüzek a foszfin nevű kémiai anyag oxidációja, amelyet a bomló szerves anyag okoz, mint amilyen az erdőkben is megtalálható. Más vélekedések szerint pusztán optikai csalódásról van szó, amelyet a lenyugvó nap okoz. De egyik elméletre sincs tudományos bizonyíték.

A *Kitsune no Yomeiri* jellegű rókatűzmenetet ma már ritkán látni. Ez valószínűleg annak köszönhető, hogy az 1950-es években kiirtották Japán őshonos erdőit, és gyorsan növényi ipari cédrusokkal ültették újra. Bármilyen titokzatos volt is az erdők varázsa, amely a rókatűz fényeit produkálta, mára eltűntek, feláldozva az iparnak.

Napsütés és róka esküvők

A Meiji-korszakbeli *Tanka* költő, *Masaoka Shiki* írta:

"Amikor a kék égből eső esik, a Ló órájában a Nagy Rókakirály elveszi menyasszonyát."

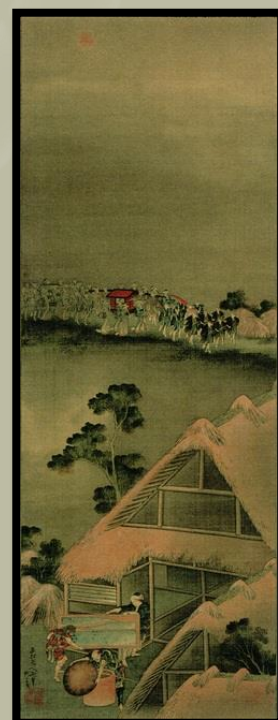
Egy másik különös természeti jelenség a *Kitsune no Yomeiri* névre hallgat, és a modern korban sokkal ismertebb. Azokon a napokon, amikor süt a nap, és mégis esik az eső - ezt az időjárási körülményt japánul *tenkiame*-nek (天気雨) vagy angolul *sunshower*-nek (napzápor) nevezik - a rókaokról ilyenkor ismét úgy tartják, hogy megtartják esküvői szertartásukat.

Hogy a napzáporok hogyan kerültek kapcsolatba a rókaesküvőkkel, az homályos. Egyesek szerint a hegyekkel van összefüggésben, ahol a rókaák többnyire megtalálhatók. Vannak olyan időszakok, amikor a hegyeket eső borítja, míg a város alattuk tiszta.

Az emberek azt mondták, hogy a rókaák varázslatukkal idézik meg az esőt, hogy elrejtse az esküvői szertartásukat. Mások viszont azt gondolják, hogy mivel az ilyen napszakok rejtélyes jelenségek, amelyek ellentétben állnak a felhők és az eső természetes mintájával, az emberek természetfeletti eredetet feltételeztek, és a rókaakkal hozták összefüggésbe.

Bár a legtöbb Meiji-korszak előtti beszámoló a rókatűz-felvonulásokról szól, *Katsushika Hokusai* a napzápor-típust örökítette meg *Kitsune no Yomeiri-zu* (狐の嫁入図; Kép egy rókanászról) című festményén. A napzápor rókaházasságot egy 1732-es *bunkraku* bábjátékban, a *Dan no Ura Kabuto* krónikáiban (壇浦兜軍記; A *Dan no Ura* sisakos krónikái) is megemlítik.

Mint mindig, itt is vannak regionális eltérések. A mezőgazdasági régiókban a *Kitsune no Yomeiri* napszállta változata jó ómen volt, esőt ígért a termésnek és sok gyermeket az új menyasszonyoknak, akiknek szerencsésük volt egy ilyen napon összeházasodni. Tokusimában a napzáport *Kitsuneame* (狐雨; rókaeső) néven ismerik, és nem kötődik esküvőkhöz. *Kumamoto* prefektúrában a róka esküvőkhöz esőzések társulnak, *Aichi* prefektúrában pedig jégeső.

Hogyan lehet meglesni egy Kitsune no Yomeiri-t?

Bár a legtöbben igyekeznek elkerülni a furcsa jelenségeket (a japán folklórban ritkán egészséges a *kitsune*-mágiába való belekeveredés), a bátrak és a kíváncsiak számára van néhány rituálé.

Fukusima prefektúrában létezik egy bizarr rituálé, amelynek lényege, hogy egy *suribachi* mozsarat viselünk a fejünkön, és a fa mozsár törő rúdját az övünkbe dugjuk, majd egy datolyafa alá állunk. Természetesen ez csak a holdnaptár 10. hónapjának 10. napján működik.

Suribachi mozsár

Aichi prefektúrában sokkal egyszerűbb módszer van - csak köpjünk bele egy kútba, és fonjuk össze az ujjainkat. Azt mondják, hogy az ujjaink résein keresztül képesek vagyunk meglátni a *Kitsune no Yomeiri*-t. A legtöbb történet azonban azt tanácsolja, hogy ne lássuk a rókák esküvőjét - a japán néphitben a rókák hatalmasak és veszélyesek. A bölcs ember távol tartja magát tőlük.

Kitsune no Yomeiri az irodalomban

Az *Edo*-korszakban számos író és *kaidan-shu* gyűjtemény tartalmazott első kézből származó beszámolókat a *Kitsune no Yomeiri*-ről, beleértve azokat is, amelyekben az emberek a menetbe vegyültek és részt vettek benne. A *Kanei*-korszak (1624-1645) *Konjyaku Kaidanshu* (今昔妖談集; A múlt idők *kaidan*gyűjteménye), a *Kansei*-korszak (1789-1801) *Kaidanro no Tsue* (怪談老の杖; Egy bot az öreg *Kaidan* népének), és a *Bunsei* időszak (1818-1830) *Edo Chirihiroi* (江戸塵拾; Felszedett por az *Edo*-korszakból) című művei mind első kézből származó beszámolókat tartalmaznak a *Kitsune no Yomeiri*-vel való találkozásokról.

A történetek némelyike komor. Egy, a Hadakozó fejedelemségek korában (1467-1568) játszódó történet egy fiatal menyasszonyról szól, aki hirtelen megbetegedett és meghalt. A temetése éjszakáján egy rókatúzzal teli menet haladt el a sírja mellett. Vannak felemelőbbek, mint például egy idős házaspár története, akik egy sebesült rókakölyköt ápoltak, és sok évvel később a róka esküvői menetének megtisztelt vendégei voltak. A legtöbb történet azonban inkább kukkolós jellegű - csak egy pillantást kap egy fa mögé bújó, rémült lélek az esküvőből, amikor a nászmenet elhalad mellette.

Mizuki Shigeru emlékszik arra, hogy kisfiúként figyelmeztették, hogy ne menjen ki a szabadba napos és egyben esős időszakokban. A *Kitsune no Yomeiri* emlékeiről a *NonNonBa* és a *Showa 1926-1939* című képregényeiben ír: A *History of Japan* című műveiben.

Kurosawa Akira az *Álmok* című filmjében egy *Kitsune no Yomeiri* típusú napzárpot mutat be.

Kurosawa Akira az *Álmok* című filmjéből egy jelenet.

Algernon Freeman-Mitford: Mesék a régi Japánból, 1910

Algernon Freeman-Mitford 1910-ben megjelent *Tales of Old Japan* című könyvében a rókák szemszögéből írja le a *Kitsune no Yomeiri* napzárpor -típusát. Folklor, tündérmesék, szellemtörténetek és legendák a samurájokról:

"Volt egyszer egy fiatal fehér róka, akit *Fukuyemon*-nak hívtak. Amikor elérte a megfelelő kort, leborotválta a fürtjeit, és azon kezdett gondolkodni, hogy szép menyasszonyt vesz magának. Az öreg róka, az apja elhatározta, hogy örökségét fiára hagyja, és visszavonult; az ifjú róka ezért hálából keményen és komolyan dolgozott, hogy örökségét gyarapítsa.

Egy híres, régi rókacsaládban élt egy gyönyörű, fiatal rókaasszony, akinek olyan szép bundája volt, hogy bájainak híre messze földön elterjedt. A fiatal fehér róka, aki hallott erről, feleségül akarta venni a lányt, és találkoztát szerveztek kettejük között. Egyik fél részéről sem találtak hibát, így az előkészületeket elintézték, és a nászajándékokat a vőlegény elküldte a menyasszony házába, a hírnök gratuláló beszédeivel, amelyeket az ajándékok átvételére megbízott személy tudomásul vett; a hordozók természetesen megkapták a szokásos díjat rézpénzben.

Amikor a szertartások befejeződtek, egy kedvező napot választottak a menyasszony számára, hogy a férje házába menjen, és ünnepélyes menetben vitték el egy záporosó alatt, miközben a nap végig sütött. Miután a borivás szertartásán is túl voltak, a menyasszony átöltözött, és az esküvő minden akadály nélkül, éneklés, tánc és vidámság közepette befejeződött.

A menyasszony és a vőlegény szeretetben éltek együtt, és egy alomnyi kis róka született, az öreg nagyapa nagy öröme, aki olyan gyengéden bánt a kis kölykökkel, mintha pillangók vagy virágok lettek volna. "Ők az öreg nagyapjuk hasonmásai" - mondta, amilyen büszkén csak lehetett.

Amint elég idősek lettek, elvitték őket *Inari Sama*, a rókák védőszentjének templomába, és az öreg nagyszülők imádkoztak.

Így a fehér róka fokozatosan megöregedett és meggazdagodott, gyermekei pedig évről évre egyre többen lettek körülötte, így családjában és vállalkozásában boldogan, minden visszatérő tavasz újabb és újabb okot adott az öröme. "

Kitsune no Yomeiri Matsuri - Róka esküvői fesztiválok

A *Kitsune no Yomeiri* továbbra is a japán kultúra és folklór népszerű eleme. Sok városban tartanak *Kitsune no Yomeiri* fesztiválokat, amelyeken a híres felvonulásokat idézik fel. E fesztiválok többsége modern - az 1950-es évektől egészen az 1990-es évekig -, és turisztikai látványosságként indultak, hogy a városba vonzzák az embereket. A helyi politikusok és vállalkozások is részt vesznek a fesztiválon, és néha a róka menyasszonyt és vőlegényt egyfajta "szépségverseny" keretében választják ki.

Azonban nem mindegyik ilyen esemény modern turistacsapda. A *Mie* prefektúrában található *Yokaichi* város *Kitsune no Yomeiri* felvonulása a *Suzakiha Mamiyashimei* szentélyhez az *Edo*-korszakból származik, és a rituálé célja a gonosz szellemek elűzése és áldás kérése a betakarításra.

A Yamaguchi prefektúra Kudamatsu városában szintén ősidők óta tartják a fesztivált, bár a *Kitsune no Yomeiri* népszerű képéhez nem sok köze van. Ennek során egy fehér róka istenségpár áldását kérik, akiknek esküvői szertartását minden évben újrátsszák.

